

prema brojgelu

stanislav grohovjak

METAFIZIČKA PESMA

Evo poslednjeg pozdrava. Silazi,
U dubine morske silazi
Kovčeg obavijen zastavom
Kao bandit — s maramom preko lica.

Progutaće ga more i pesak —
Onaj nikad neotkriveni pesak,
Možda vunast, možda crn,
Možda duginib boja.

Tek tamo će — oči
Umrlog, upale oči:
Ugledati divate novih svetova:
Rastinja, planktona, svetlosti, beskičmenjaka.

Oh, kakve čudesne, fluorescentne,
Svetlucave, fosforme sfere!
Oh, kakve lepe noćne džungle,
Oh, kakav veliki čudesan grob!

Plaće u mokrom okeanu,
Žena u hladnom okeanu,
Kapetan posmatra plavo nebo:
Teško od crnih oštih oblaka.

A dete? Dete spava u kajuti —
Sivoj kao voda u gornjem sloju,
Muve mu štaju po nosu
A dim iz topa štipa mu oči.

PREMA BROJGELU

Naša široka i snena zima,
S pejsažima žutih dimova i čadi,
S malim sunašćem u zelenoj bradi oblaka —
Kao srebrni zub —
Trag svoj ostavlja poput krivog šava
Pomrlih ptica na prostranstvima snega,
Ili poput psa koji silazi
U nepomičnu dubinu.

Ostaje samo davo,
Samo davo koji skače preko golih brda —
Da zahvalimo Bogu,
Što na gojolj zemlji
Imamo tu kap purpura.

UBIJENI KRALJ

Ležao u vlažnoj travi, I u mokroj,
Samo u košulji s tankim rubom.
Goli u okrugli vrat
Neprestano pružao i pokretao. Obešen.
Usne nabrekle, obrve napete,
Crvenih i raširenih nozdrva
Poput truba. Besumno trubio
U zelene gomile ranih zora.

Ležao je, kriveći mršave noge,
Obrasle tanušnim dlačicama,
Prstiju zgrčenih i tužnih,
Belih i prijatnih peta.
Iznad njih klen udarao u crveni gong,
Oštrom stabiljikom njušio čičak.

A tamo se pehar otkotrljao u stranu,
A tamo molitva ohladila kao zmija,
A tamo kraljevstvo pretvorilo u ruševine,
A tamo zaškripao zlatni presto.

Da je to ubijeni kralj dvorjani su
Prepoznali po tome što mu je božur,
Koji mu je kćer zakačila ispod brade,
Možda zadovoljstva radi, a možda
iz nestasluška. —
Otkinuo i odneo mrsavi pas,
I zakopao na dubrištu.

STANISLAV GROHOVJAK (1934 — 1976), poljski pesnik, dramski pisac, filmski scenarista, publicista. Uredio je niz književnih časopisa: »Za i protiv«, »Savremenost«, »Nova kultura«, »Kultura«, »Poezija«. Glavni predstavnik generacije Savremenost. Psihoš ga je još nazvao turpistom, a grupu njemu bliskih pesnika turpizmom. Osnovnu odliku poezije tih pesnika čini fascinacija ružnim. Glavna dela: Parohija s magnolijama, Viteška balada, Menuet s zaračem, Narikače, Svlačenje uoči spavanja, Trismus, Kanon, Karabini, Stvari za glasove, Totentanz in Polen, Nije bilo leta, Haiku-images, dijaloz i dr.

S LEĐA

— Stani!
Ali ne gledaj,
Glavu ne okreći.
Imaš dvoja leđa kao dva nežna mača.
Istovremeno to su dve polovine straha,
Kroz koje teku poraz i kičma.

— Stani!
Ali ne gledaj.
Snenim rukama
Otvori okovratnik, primi vidokrug u sebe,
Vidiš li ona svetla u nedostižnim kućama?
Tamo te neko čeka, neko podiže češalj... .

— Stoj!
Treba da slušaš.
Svakom dlačicom kože,
Udabi se svakim nervom,
Kako iza udaraju šekspirovska zvona,
Kako neobično raspevano odjekuju moji koraci.

— Proći ču.
Prolaznik —
Šta ču ostaviti od tebe?
Kip od soli, starca teška pogleda?
Onoga koji je nadživeo c e l u epohu?
Ili običnu budalu posle obične zabave?

NN
Neznani junak —

Za trenutak bio je poznat
Kaplar se kleo: ja ču te pamtit
Vračaj se na štitove — takode mu je rečeno
A na sebi nosio pogled naroda

Tako je čudno
Iznenada nestao
Trčao — i stavljao hiljadu različitih maski
Imao lice pradede
Dede
Oca
Svoje
A ostala samo gasmaska

NN
Kao nekada
»Vanbračni« u krštenici
Stoji taj izrod kroz celu istoriju čovečanstva
Okamenjen u bistu
Nad skinutim rancem
Gde je buzdovanast i repast tražio Boga

IZ OSKARA MILOŠA

Kada je kralj Luj poželeo da vidi
Sunčane zamkovе detinjstva —

Obukao je pogrebni ogrtač
Nosio ga crni konj

Nad svim ljudjalo se zvono

Vetar tako ne peva u napuštenom domu
Gde o časovnicima brinu umrli

Nosio ga crni konj
Obukao pogrebni ogrtač
Glas zvona nosio kao krila

»Otkud znam ovo pljeskanje Sa dna neke reke
Da li to meki odjek isplivava?
Kao da su mi lobanju olovom prevukli
A prste izlili od belona.«

Još će čuti šuštanje krvii
Staru tišinu koju pokriva plesan

Nad crnim konjem
Glas zvona

GLASNICI

Gde su moji zračni glasnici
Onaj levi — s mrenom na očima
Onaj desni — s teškom lampom
Od bronze?

Kroz kakve vrtove
Trče —
Isplazivši zlatne jezike?

Vičem
Zgrčen
Čelo odmeravam prstima
Skačem
Kružim
Od podruma do krova

Gde su moji zračni glasnici
Po kakvim talasima
Idu

Stopalom
Suvim?

Levi se sudi s belim bivolom
Desni leprša u svilenim zamkama
Levi uhvaćen požuruje orla
Desni
Pretrčava
Podzemne
Odaje

Ah njihovi donovi
Elastična stopala
Ljube zemlju gacaju po malinovom soku
Iznenada uzleću na oblake
Čuje se zvuk
Staklenih podova Prosutih kotarica

Ovde
Iznenadno svetlo užarene kovačnice
Tamo
Violetna senka
U nozdrvama podrumski vetrar
Ovde
Pejsaži kao skulpture na kapijama
tamo
Tržnice s rasčerećenim volovima

Kome trče polunagi glasnici
U kakvim klimama suše im se jezici
Koje ubice na njima oštire mačeve
Kralj
Koji
Umire
Sa nadom
I sa strahom?

Došli su
A već odlaze
Stupaju
Obešeni
Na trenutak se koče zagledani u Njeno lice
Onaj desni lampom čisti Njenu postelju
Onaj levi slobodno poteže nož
Onaj desni raspada se
U pepeo
U rdu
Onaj levi rastače se
U zid
U gljivice

Ona je ostala
Bez kose
Bez bola
S ranom na usnama
Razapeta na krst
Gde su moji poraženi glasnici?

S poljskog: Biserka Rajčić